

Nr 338.

Av herr **von Heland m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående mjölkavgift, m. m.

I proposition nr 258 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen bl. a. vissa ändringar uti den av 1932 års riksdag antagna mjölkavgiftsförordningen.

Det torde då först böra framhållas det anmärkningsvärda däruti, att ändringarna särskilt avse de delar av den nuvarande mjölkavgiftsförordningen, som beröra den lokala avgiften, d. v. s. den del av förordningen, som enligt vad förarbetena till förordningen utvisa avser att utgöra ett stöd för konsumtionsmjölkspriset så att detta kan upprätthållas på skälig nivå. Det anmärkningsvärda ligger däruti, att ändringar föreslås innan förordningen i angivna del blivit i sådan omfattning prövad, att ett på erfarenhet grundat uttalande kan göras om systemets förmåga att tillgodose de uppställda önskemålen. Såsom nämligen framgår av propositionen har beslut om upptagande av lokal avgift ännu meddelats endast i ett fåtal fall och därtill så sent under innevarande år, att den prisutjämning, som skall genomföras medelst den lokala avgiften, ännu icke hunnit verka i prisstödjande riktning ens i den omfattning, som varit möjligt med den beviljade avgiften. Att märka är nämligen också, att medan enligt förarbetena storleken av den lokala avgiften skulle rättas efter den förefintliga spänningen mellan priset på konsumtionsmjölken och priset på produktmjölken, så att förenämnda resultat kunde uppnås, den lokala avgiften fastställts — bortsett från sedan maj månad medgiven viss mindre förhöjning i särskilt fall — till enhetligt belopp inom samtliga områdena, oavsett att prisspänningen varit väsentligt olika inom områdena. Ytterligare är att märka, att oaktat framställning därom gjorts i olika fall och behovet av en sådan avgift torde varit ställd utom allt tvivel, särskild s. k. maximi- eller spärravgift icke meddelats i något fall. Att den lokala avgiften under dessa förhållanden icke kunnat verka som avsetts, torde vara givet. Belysande är ock, att priset på konsumtionsmjölken icke kunnat upprätthållas inom vissa av de områden, där lokal avgift genomförts, framförallt i Stockholmsområdet, där priset på konsumtionsmjölken denna dag sänkts med 1 öre på grund därav att tillräcklig utjämning av priserna icke kunnat erhållas, enär den lokala avgiften fastställts till för lågt belopp.

Att ändringar detta oaktat föreslås utan att möjligheten bestridits att med den lokala avgiften uppnå åsyftat resultat motiveras därmed, att det visat sig svårt att tillämpa förordningen i det enstaka fallet. Riktigheten av vad därom anförts har såsom framgår av propositionen ifrågasatts av Svenska Mejeriernas Riksförening u. p. a. i dess yttrande över 1933 års mjölkutrednings betänkande.

Vad riksföreningen anför torde böra tillmätas särskild betydelse med hänsyn till den samlade erfarenhet om ifrågavarande spörsmål, som förefinnes hos riksföreningen.

Det skulle alltså med fullt fog kunna hävdas, att anledning saknas att vidtaga annan förändring i det nuvarande systemet än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framhåller vikten och betydelsen av att, där framställning göres om lokal avgift, framställningen bifalles i sådan utsträckning att det vid förordningens tillkomst avsedda resultatet kan uppnås.

Beträffande så det i propositionen föreslagna systemet torde följande kunna framhållas. Avsikten är uppenbarligen, att en enhetlig avgift skall fastställas för hela landet. Departementschefen föreslår, att denna enhetliga avgift icke må överstiga 3 öre men utgår i sina beräkningar m. m. städse från 1 $\frac{1}{2}$ à 2 öre. Dessa beräkningar synas giva vid handen, att departementschefen för egen del anser, att avgiften icke må sättas över 2 öre. Fråga uppstår då, om en till sådant belopp begränsad avgift kan säkerställa ett skäligt pris på konsumtionsmjölken. Frågan måste dessvärre besvaras nekande. I exempelvis det viktigaste konsumtionsmjölksområdet inom hela landet, Stockholmsområdet, skulle med en avgift på 2 öre spänningen jämväl i framtiden bliva så hög, att priset icke ens med bästa vilja från organisationernas sida kan upprätthållas. Skall priset säkerställas, måste nämligen avgiften sättas så hög, att spänningen så gott som helt avskaffas. Vad anförts om Stockholmsområdet gäller även vissa andra områden, där nämligen kvantiteten produktmjölk är relativt sett större än kvantiteten konsumtionsmjölk och där alltså redan med en mindre spänning faran för en minskning av konsumtionsmjölkspriset är så väsentligt mycket större. I detta sammanhang torde ock böra påpekas, att det icke är möjligt att såsom 1933 års mjölkutredning gjort utgå från att produktmjölksnettopris är detsamma som mjölkens smörvärde med tillägg av 0.5 öre för kilogram, motsvarande skillnaden mellan skummjölks värde och mejerikostnaderna. Medan såsom utredningen angivit skummjölks fodervärde för närvarande torde uppgå till 1 $\frac{1}{2}$ öre, visa av sakkunniga verkställda utredningar, att kostnaderna för mejeridriften vid kombinerad smör- och osttillverkning uppgå till minst 1.48 öre. Det tillägg på 0.5 öre som såväl 1933 års mjölkutredning som departementschefen räknar med finnes alltså icke och den i propositionen angivna spänningen för olika områden och med olika belopp torde alltså städse vara 0.5 öre för låg. Med kännedom om det faktum, att prisspänningen så väsentligt varierar inom landet och att förhållandet mellan kvantiteterna konsumtionsmjölk och produktmjölk så väsentligt växlar, torde det alltså få anses givet, att vill man över huvud taget skydda konsumtionsmjölkspriset — och om behovet av sådant skydd torde väl någon tvekan nu icke kunna råda — avgiften måste växla inom olika delar av landet alltefter förenämnda faktorer.

Härmed är icke sagt, att det av departementschefen förordade systemet icke kan antagas. I förhållande till det nuvarande systemet erbjuder det näm-

ligen den obestriddiga fördelen, att prisutjämningsavgift till stöd för konsumtionsmjölken kan upptagas jämväl där organisationsarbetet icke framskridit så långt som enligt den nuvarande mjölkavgiftsförordningen erfordras för bifall till framställning om lokal avgift, villkor som föranlett att där genom brister på organisation konkurrensen varit synnerligen svår och behovet av lokal avgift alltså särskilt framträdande någon lokal avgift icke kunnat erhållas. Det synes nämligen som om det uppställda önskemålet skulle kunna ernås genom en enkel påbyggnad till det föreslagna systemet, nämligen med en föreskrift därom, att mjölkavgiften kan utgå med olika belopp inom olika delar av landet så att det ovan angivna önskemålet uppnås att ett skäligt konsumtionsmjölkspris kan upprätthållas. Vidare torde för vinnande av angivna önskemål det av departementschefen berörda alternativet böra användas, nämligen att kostnaderna för smörprisets stödjande skulle helt bäras av produktmjölken samt att avgiften å konsumtionsmjölken skulle helt användas för prisutjämnningen. Med detta system vinnes nämligen en kraftigare utjämning än med det berörda andra alternativet.

Vidkommande författningsförslaget bör slutligen framhållas följande. I 3 § första momentet föreslås, att avgift skall utgå i den mån Kungl. Maj:t så förordnar å mjölk, som kommer till användning för beredande hos mjölkproducenten av smör eller ost för avsalu. Med denna formulering erfordras vid avgiftens fastställande kännedom om den använda mjölkkvantiteten. Regelmässigt torde man emellertid kunna utgå ifrån att mjölkproducenten saknar kännedom om den sålunda använda myckenheten. På grund härav ifrågasättes, om det icke vore lämpligare, att avgiften utginge å sålunda saluförd smör och ost, därvid Kungl. Maj:t enligt tredje momentet i samma paragraf skulle äga fastställa förvandlingstal för sådan smör och ost. Gentemot föreskriften i förslagets 4 § torde böra erinras, därom att med denna formulering avgiften för saluförd smör och ost skall erläggas av vederbörande mottagande handlande. Ur uppördssynpunkt torde detta emellertid medföra betydande svårigheter. På grund härav ifrågasättes, att stadgandet borde erhålla följande ändrade lydelse: Mjölkavgift skall erläggas, såvitt fråga är om avgiftspliktig mjölk och grädde etc.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville dels i författningsförslaget intaga stadgande därom att avgiften kan utgå med olika belopp inom olika delar av landet dels ock uttala, att avgiftsbeloppet skall fastställas så att konsumtionsmjölkspriset inom de olika delarna kan upprätthållas på skälig nivå.

Stockholm den 31 maj 1933.

Erik von Heland.

B. v. Stockenström.

D. Pettersson.

